

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA
[NILS WAHL] SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 29. novembrī¹

Lieta C-635/17

E.

pret

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

(*Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hārlemā, Nīderlande)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Robežkontrole, patvērums un imigrācija –
Imigrācijas politika – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – Direktīva 2003/86/EK –
Starptautiskās aizsardzības saņēmēju ģimeņu atkalapvienošanās – 11. panta 2. punkts –
Pierādīšanas pienākums un pierādījumu apjoms, kas vajadzīgs ģimenes saišu pierādīšanai –
Oficiālu dokumentāru pierādījumu neesamība – Valsts procesuālā tiesību norma, kas ļauj noraidīt
pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, ja apgādnieks ticami nepaskaidro minēto pierādījumu
neesamību – Pieļaujamība

I. Ievads

1. Vai valsts iestāde var noraidīt starptautiskās aizsardzības saņēmēja iesniegtu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, ja viņš nav ticami paskaidrojis iemeslus, kādēļ nevar iesniegt ģimenes saites apliecinājošus civilstāvokļa aktus?
2. Par to būtībā ir prejudiciālais jautājums, ko *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hārlemā, Nīderlande) uzdod Tiesai ģimenes atkalapvienošanās procedūrā, kas skar nepilngadīgu bērnu – Eritrejas pilsoni, kura izcelšanos apgādniece nevar pierādīt² ar vajadzīgajiem civilstāvokļa aktiem.
3. Šajā lietā Tiesai ir iespēja lemt par konkrētām tiesību normām, kas ir paredzētas starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, lai viņi varētu izmantot savas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, un it īpaši par ģimenes saišu pierādīšanai nepieciešamo pierādījumu apjomu un pierādīšanas pienākumu, kāds ir paredzēts Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktā.

¹ Oriģinālvaloda – franču.

² Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 2. panta c) punktā “apgādnieks” ir definēts, kā “trešās valsts pilsonis, kas likumīgi uzturas dalībvalstī un iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, vai kura ģimenes locekļi iesniedz pieteikumu par atkalapvienošanos ar viņu”.

4. Tiesai tostarp būs jānosaka sadarbības pienākuma apmērs, kāds ir uzlikts apgādniekam un kompetentajai valsts iestādei šo saišu konstatēšanā. Tai it īpaši būs jāveic līdzsvarots visu iesaistīto interešu izvērtējums, ņemot vērā, pirmkārt, īpašās grūtības, kādas var rasties starptautiskās aizsardzības saņēmējiem to statusa un stāvokļa dēļ, iesniedzot vai iegūstot oficiālus dokumentus no savas izcelsmes valsts, un, otrkārt, riskus saistībā ar ģimenes atkalapvienošanās procedūras izmantošanu, lai ļaunprātīgi legalizētu trešās valsts valstspiederīgā ierašanos vai uzturēšanos dalībvalstī.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Direktīvā 2003/86 ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem trešo valstu valstspiederīgie, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā, īsteno tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.

6. Šīs direktīvas 2. un 8. apsvērumā ir noteikts šādi:

“(2) Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst [1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas] 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

[..]

(8) Īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.”

7. Minētās direktīvas III nodaļas par ģimenes atkalapvienošanās pieteikumu iesniegšanu un izskatīšanu 5. panta 2. un 5. punktā ir noteikts:

“2. Pieteikumam pievieno dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām un pierādījumus par atbilstību 4. un 6. pantā paredzētajiem noteikumiem un, vajadzības gadījumā, 7. un 8. panta noteikumiem, kā arī ģimenes locekļa(-u) ceļošanas dokumentu apstiprinātas kopijas.

Nepieciešamības gadījumā, lai iegūtu pierādījumus par ģimenes attiecību esamību, dalībvalstis var rīkot pārrunas ar apgādnieku un viņa/viņas ģimenes locekļiem un veikt citu izmeklēšanu, ko uzskata par vajadzīgu.

[..]

5. Izskatot pieteikumu, dalībvalstis pienācīgi izvērtē nepilngadīgo bērnu intereses.”

8. Direktīvas 2003/86 V nodaļas par bēgļu ģimenes atkalapvienošanos 10. panta 2. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos ar citiem ģimenes locekļiem, kas nav noteikti 4. pantā, ja tie ir atkarīgi no bēgļa.”

9. Šīs direktīvas 11. pantā, kura interpretācija šajā gadījumā tiek lūgta, ir noteikts:

“1. Šīs direktīvas 5. pants attiecas uz pieteikuma iesniegšanu un izskatīšanu saskaņā ar šā panta 2. punktu.

2. Ja bēglis nevar uzrādīt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām, dalībvalstis ņem vērā citus pierādījumus, kurus izvērtē saskaņā ar valsts tiesību aktiem par šādu attiecību esamību. Lēmumu par pieteikuma noraidīšanu nevar pamatot tikai ar šādu dokumentāru pierādījumu trūkumu.”

10. Minētās direktīvas VII nodaļas par sodiem un atlīdzināšanu 17. pants ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un par ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti, ja pieteikumu noraida, atsauc vai atsaka pagarināt uzturēšanās atļauju, vai lemj par apgādnieka un viņa ģimenes locekļu izraidīšanu no valsts.”

B. Nīderlandes tiesības

11. Direktīva 2003/86 Nīderlandes tiesībās ir transponēta ar 2000. gada 23. novembra *Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet* (Likums par vispārējiem grozījumiem Likumā par ārvalstniekiem)³.

12. Saskaņā ar šī likuma 29. panta 2. punktu nepilngadīgai personai ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ar vecāku, kurš ir starptautiskās aizsardzības saņēmējs, ja pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos ir iesniegts trīs mēnešu laikā no šīs aizsardzības piešķiršanas. Šī norma ir piemērojama, ja konkrētā nepilngadīgā persona ir bārenis, ar kuru apgādniekam ir faktiskas ģimenes saites.

13. Likumdošanas prakse attiecībā uz ģimenes saišu pierādīšanu ir precizēta *Vreemdelingendcirculaire 2000* (2000. gada Apkārtraksts par ārvalstniekiem), kā arī *Immigratie- en Naturalisatiedienst* (Ieceļošanas un naturalizācijas pārvalde, Nīderlande) *Werkinstructie 2014/9* (Darba instrukcija 2014/9)⁴.

14. Saskaņā ar šiem tiesību aktiem apgādniekam ir jāpierāda, ka persona, ar kuru tiek prasīta atkalapvienošanās, ir faktiski bijusi viņa ģimenes loceklis pirms viņa ierašanās Nīderlandē un ka šī ģimenes saite nav bijusi pārtraukta. Šim nolūkam viņam ar oficiāliem dokumentiem ir jāapliecina šīs personas identitāte (pase, personas apliecība, paziņojums par pilsonību, dienesta apliecība u.c.) un jāpierāda, ka viņus vienojošā ģimenes saite ir patiesa un faktiska (piemēram, ar laulības apliecību, dzimšanas apliecību, ģimenes grāmatu, miršanas apliecību u.c.), neatkarīgi no tā, vai ar bērnu ir bioloģiska saikne vai arī bērns ir adoptēts vai bārenis⁵. Apgādniekam uzreiz pēc viņa pieteikuma iesniegšanas tiek lūgts arī iesniegt citus dokumentus, kas var pierādīt šo ģimenes saiti.

15. Ja apgādnieks prasa ģimenes atkalapvienošanos ar bāreni, tad šīs saites faktiskumu novērtē, it īpaši ņemot vērā iemeslus, kāpēc bārenis ir uzņemts apgādnieka ģimenē. Ja apgādnieks nevar iesniegt oficiālus dokumentus, valsts likumdevējs viņam prasa ticami pierādīt, ka viņš nav vainojams šo dokumentu neesamībā⁶.

16. Gadījumā, ja kompetentā valsts iestāde, ņemot vērā apgādnieka sniegtos paskaidrojumus, atzīst, ka viņa rīcībā nevar būt oficiāli dokumenti, kas apliecina ģimenes saites patiesumu, tā, ņemot vērā citus apgādnieka iesniegtos pierādījumus, piemēram, fotogrāfijas, diplomus, pošu pases vai arī reliģiskas iestādes paziņojumus, novērtē, vai ir nepieciešama padziļināta izmeklēšana, piemēram, intervijas ar identifikācijas jautājumiem vai DNA testi, kas tiek veikti Nīderlandes konsulārajās pārstāvniecībās.

³ *Stb.* 2000, Nr. 495.

⁴ To aizstāja *Werkinstructie 2016/17* (Darba instrukcija Nr. 2016/17).

⁵ 2000. gada Apkārtraksta par ārvalstniekiem C2/4. punktā ir precizēts, ka konkrētais nepilngadīgais var būt arī bārenis, ar kuru apgādniekam ir faktiskas ģimenes saites.

⁶ Šajā ziņā skat. Iceļošanas un naturalizācijas pārvaldes skaidrojumu “The family reunification procedure for holders of an asylum residence permit”, pieejams šajā interneta vietnē: https://ind.nl/Documents/GHA_Engels.pdf (6. lpp., 1. daļa, 3. solis).

17. Turpretī, ja kompetentā valsts iestāde uzskata, ka apgādnieks nav ticami paskaidrojis iemeslus, kādēļ viņa rīcībā nav oficiālu dokumentu, kas apliecina ģimenes saišu esamību, un turklāt nolemj, ka citi viņa iesniegtie pierādījumi ir nepietiekami, tai nav jāveic papildu izmeklēšanas pasākumi, un līdz ar to tā var noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.

III. Tiesvedības rašanās fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

18. Apgādniece ir Eritrejas pilsonē, kas ar savu meitu dzīvo Nīderlandē. 2015. gada 11. martā Nīderlandes iestādes viņai piešķir alternatīvās aizsardzības statusu un saskaņā ar to – uzturēšanās atļauju.

A. Valsts sekretāra pārbaude par pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos

19. 2015. gada 16. aprīlī apgādniece iesniedza pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz prasītāju, kas ir nepilngadīgs bērns, Eritrejas pilsonis, kas ir dzimis Eritrejā 2003. gada 1. jūlijā⁷. Viņa apgalvo, ka šis nepilngadīgais ir viņas vecākās māsu dēls, kurš kopš vecāku nāves, kad viņam bija 5 gadi, ir viņas uzraudzībā. Apgādniece esot pametusi Eritreju 2013. gadā, lai kopā ar savu meitu un šo bērnu ierastos Sudānā. Tomēr nepietiekamu naudas līdzekļu dēļ viņa esot bijusi spiesta atstāt šo bērnu Sudānā, kad bēga uz Nīderlandi. Nepilngadīgais, kuram tagad ir 15 gadi, esot atstāts pie pazīnes Sudānā.

20. Nav strīda, ka šajā lietā apgādniece nav iesniegusi oficiālus dokumentārus pierādījumus, kas apliecinātu konkrētās nepilngadīgās personas identitāti, tās vecāku nāvi un viņas aizbildnību pār šo personu. Ekspertīzē, kas tika veikta par Eritrejas Atbrīvošanas fonda šim mērķim izsniegtās apliecības vērtību, tika atklāts, ka šo dokumentu ir izsniegusi iestāde bez attiecīgas kompetences, un Nīderlandes valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka runa ir par viltotu dokumentu.

21. Nav arī strīda, ka *Staatsecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs, Nīderlande)⁸ visā procedūras gaitā norādīja iemeslus, kādēļ ģimenes saite nav pierādīta, tādējādi prasot apgādniecei detalizēti paskaidrot iemeslus, kādēļ viņas rīcībā nav vajadzīgo oficiālo dokumentu.

22. Valsts sekretārs apgalvoja, ka neesot ticami paskaidrots, kādēļ nav pierādījumu, kas apliecinātu nepilngadīgās personas identitāti, jo saskaņā ar Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (EASO) informatīvo ziņojumu par situāciju Eritrejā⁹ Eritreja izsniedz personas apliecības, skolēnu apliecības, studentu apliecības, kā arī iedzīvotāju apliecības. Uz šajā ziņā apgādnieces izklāstītajiem argumentiem valsts sekretārs vairs neiebilda par šo dokumentu neesamību.

23. Tomēr viņš uzdeva apgādniecei vairākus papildu jautājumus, lai konstatētu ģimenes saišu, kas viņu vieno ar konkrēto nepilngadīgo personu, iemeslus un raksturu, uz kuriem viņa atbildēja ar organizācijas, kas pārstāv viņas intereses, starpniecību.

24. Savukārt valsts sekretārs palika pie viedokļa, ka nav ticami paskaidrots, kāpēc nav oficiālu dokumentu, kas apliecinātu konkrētās nepilngadīgās personas bioloģisko vecāku nāvi un apgādnieces aizbildnību pār šo nepilngadīgo personu. Viņaprāt, no EASO informatīvā ziņojuma izrietot arī, ka Eritreja izsniedz miršanas apliecības, kā arī aizbildnības dokumentus. Saskaņā ar piemērojamiem valsts

⁷ Ar šajos secinājumos izklāstītajiem faktiem tiek arī ņemtas vērā norādes Tiesas rīcībā esošajos valsts tiesas lietas materiālos.

⁸ Turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”.

⁹ Ziņojums ar informāciju par izcelsmes valsti Eritreju, valsts izpēte, 2015. gada maijs, pieejams šajā interneta vietnē: <https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/EASO-Eritrea-Country-Focus-FR.pdf>, uz ko valsts sekretārs tieši norādīja apgādniecei nosūtītajās vēstulēs, kas ir Tiesai iesniegto apsvērumu pielikumā. Saistībā ar EASO izveidi skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 439/2010 (2010. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (OV 2010, L 132, 11. lpp.).

tiesību aktiem tātad netika atzīts par nepieciešamu veikt papildu izmeklēšanas pasākumus, piemēram, pārrunas ar identifikācijas jautājumiem, un ar 2016. gada 12. maija lēmumu tika noraidīts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos. Turklāt ar 2016. gada 27. oktobra lēmumu viņš kā nepamatotu noraidīja apgādnieces sūdzību par 2016. gada 12. maija lēmumu.

25. Tādēļ apgādniece iesniedza prasību iesniedzējtiesā.

B. Iesniedzējtiesā iesniegtā prasība

26. Iesniedzējtiesā valsts sekretārs esot apgalvojis, ka īstenotā procedūra atbilst Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktam, it īpaši ņemot vērā Savienības likumdevēja lietoto formulējumu šīs tiesību normas pirmajā teikuma daļā. Viņaprāt, formulējums “ja bēglis nevar uzrādīt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām”, nozīmējot, ka apgādnieci ir jāsniedz ticams paskaidrojums par šo pierādījumu neesamību. Tādējādi valsts sekretārs esot norādījis, ka, “ja var prasīt oficiālus dokumentārus pierādījumus un bēglim to nav bez ticama paskaidrojuma, tad [kompetentajai valsts iestādei neesot] jāņem vērā citi pierādījumi un neesot jāriko pārrunas, ietverot identifikācijas jautājumus”.

27. Savukārt prasītājs uzskata, ka šī procedūra neatbilst minētās Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktam. Vispirms un it īpaši ņemot vērā šīs tiesību normas otro teikumu, dalībvalsts nevar noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos tikai tādēļ, ka apgādnieks nav sniedzis oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes saitēm. Šādā gadījumā dalībvalstij būtu jāņem vērā citi pierādījumi šādu saišu esamībai, kas nozīmētu, ka tai ir jāriko pārrunas, ietverot identifikācijas jautājumus. Pēc tam prasītājs apstrīd valsts sekretāra interpretāciju, ka termina “var” lietojums nozīmējot, ka apgādniekam ir jāsniedz ticams paskaidrojums par faktu, ka viņa rīcībā nav, nav bijuši vai nav varējis būt šādu dokumentāru pierādījumu. Visbeidzot prasītājs uzsver, ka gadījumā, ja Tiesa atzītu šādu interpretāciju, tad konkrētajā gadījumā sniegtie paskaidrojumi par konkrētās nepilngadīgās personas bioloģisko vecāku miršanas apliecību neesamību esot ticami.

28. Iesniedzējtiesai ir šaubas attiecībā uz Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta interpretāciju, it īpaši par tā pirmo teikuma daļu “ja bēglis nevar uzrādīt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām”. Šajā ziņā tā norāda, ka Savienības likumdevējs dalībvalstīm nav tieši paredzējis ne ticamības pārbaudi, ne novērtējuma brīvību. Tomēr tai ir radies jautājums, vai ar formulējumu “var” gadījumā netiek paredzēts, ka bēglim ir ticami jāpaskaidro fakts, kāpēc viņš nav sniedzis un viņa rīcībā nevar būt oficiālu dokumentāru pierādījumu par šīm ģimenes saitēm. Šajā jautājumā iesniedzējtiesa atsauca uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes principiem, saskaņā ar kuriem šīs pārbaudes ietvaros var ņemt vērā apstākli, ka pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu, un ir sniedzis pietiekamu paskaidrojumu attiecībā uz jebkādu citu attiecīgu sastāvdaļu neesamību, ar kurām tiek pierādīts vajāšanas vai būtiska kaitējuma risks viņa izcelsmes valstī.

C. Prejudiciālie jautājumi

29. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hārlēmā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai, ņemot vērā Direktīvas 2003/86 3. panta 2. punkta c) apakšpunktu un 2012. gada 18. oktobra spriedumu *Nolan* (C-583/10, EU:C:2012:638), Tiesas kompetencē ir lemt par Nīderlandes tiesu iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem par šīs direktīvas noteikumu interpretāciju tiesvedībā par personas ar alternatīvās aizsardzības statusu ģimenes locekļa uzturēšanās tiesībām, ja Nīderlandes tiesībās ir paredzēts šo direktīvu tieši un bez nosacījumiem piemērot attiecībā uz personām ar alternatīvās aizsardzības statusu?

- 2) Vai Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts noraidīt pieteikumu par bēgļa ģimenes atkalapvienošanas, pamatojoties tikai uz to, ka viņš savā pieteikumā neuzrāda oficiālus dokumentārus pierādījumus, no kuriem izrietētu ģimenes attiecības,

vai arī

Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tikai tad netiek pieļauts noraidīt pieteikumu par bēgļa ģimenes atkalapvienošanas, pamatojoties tikai uz to, ka viņš savā pieteikumā neuzrāda oficiālus dokumentārus pierādījumus, no kuriem izrietētu ģimenes attiecības, ja viņš ir sniedzis loģisku skaidrojumu tam, ka viņš nav iesniedzis šos pierādījumus, un savai nostājai, ka viņš nevarēs iesniegt šos pierādījumus vēlāk?”

30. Prasītājs kopā ar apgādnieci, kā arī Nīderlandes valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida un mutvārdu apsvērumus.

31. Tomēr ir jāuzsver, ka kopš šī prejudiciālā lūguma iesniegšanas Tiesai ir bijusi iespēja lemt par jautājumu, kas ir identisks pirmajam jautājumam 2018. gada 7. novembra spriedumā K un B (C-380/17, EU:C:2018:877), un tā atzina sevi par kompetentu lemt par šo jautājumu.

IV. Analīze

32. Pirms iesniedzējtiesas Tiesai uzdotā otrā jautājuma pārbaudes, ir jāprecizē, ka Nīderlandes valdība ir apstrīdējusi tā formulējumu.

33. Savos apsvērumos Nīderlandes valdība apgalvo, ka pieņēmums, uz kā pamata ir uzdots prejudiciālais jautājums, ir kļūdains. Tā it īpaši uzskata, ka jautājuma formulējums neatspoguļo to, kā patiesībā notika procedūra pamatlietā. Pretēji prejudiciālā jautājuma formulējumam, valsts sekretārs esot noraidījis apgādnieces iesniegto pieteikumu ne tikai tāpēc, ka tā neesot iesniegusi oficiālus dokumentus un neesot arī sniegusi ticamu paskaidrojumu par šo dokumentu neesamību. Proti, pirms šī atteikuma valsts sekretārs pieteikuma pārbaudes procedūrā esot veicis dažādus izmeklēšanas pasākumus, ņemot vērā citus pierādījumus, piemēram, Eritrejas Atbrīvošanas frontes apliecinājumu, un uzdodot apgādnieci papildu jautājumus, lai noskaidrotu iemeslus un raksturu saitēm, kādas viņu vieno ar konkrēto nepilngadīgo personu.

34. Iesniedzējtiesā, kā arī Tiesā apgādniece patiesībā pārmeta valsts sekretāram, ka saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem viņš ir noraidījis viņas pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanas, iepriekš nepiekrītot viņas prasībai rīkot pārrunas, ietverot identifikācijas jautājumus. Runa ir par vienu no Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punktā minētajiem papildu izmeklēšanas pasākumiem.

35. Tādēļ, ņemot vērā šos elementus, domāju, ka ar iesniedzējtiesas Tiesai uzdoto otro jautājumu būtībā tiek vaicāts, vai lietā par pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanas, ko starptautiskās aizsardzības saņēmējs ir iesniedzis bez oficiāliem dokumentāriem pierādījumiem par ģimenes saitēm, kompetentā valsts iestāde var Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta izpratnē noraidīt šādu pieteikumu, neveicot papildu izmeklēšanas pasākumus, ja pieteikuma iesniedzējs ticami nepaskaidro iemeslus, kādēļ viņš nevar šādus pierādījumus iesniegt.

A. Ievada apsvērumi

36. Pirms minētā Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta interpretācijas vēlos paust dažus ievada apsvērumus par īpašām grūtībām, ko rada šī lieta.

37. Proti, Savienības likumdevējs Direktīvā 2003/86 nav definējis jēdzienu “ģimene”.

38. No šīs direktīvas 9. apsvēruma un 4. panta 1. punkta izriet, ka ģimenes atkalapvienošanās visos gadījumos attiecas uz kodolģimenes locekļiem, t.i., uz laulāto un nepilngadīgiem bērniem, ieskaitot arī bērnus, kas adoptēti saskaņā ar atbilstošās dalībvalsts kompetento iestāžu lēmumu vai lēmumu, kas ir automātiski piemērojams šīs dalībvalsts starptautisku saistību dēļ¹⁰.

39. It īpaši attiecībā uz starptautiskās aizsardzības saņēmēja ģimenes atkalapvienošanos no Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkta izriet, ka dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos “ar citiem ģimenes locekļiem, kas nav noteikti 4. pantā, ja tie ir atkarīgi no bēgļa”. Šādos apstākļos Nīderlandes tiesību aktos ir atļauta ģimenes atkalapvienošanās ar bāreņiem, ar kuriem apgādniekam ir patiesas ģimenes saites.

40. Ciktāl ģimenes esamība noteikti ietver ģimenes saiti, kas ir īpaša tiesību saite, lai īstenotu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ir jāpierāda šīs ģimenes saites esamība, un attiecībā uz bāreņiem – šīs saites patiesums. Šo saiti principā konstatē ar izcelsmes valsts kompetento iestāžu izdotiem oficiāliem dokumentiem.

41. Tieši šajā jautājumā pamatlieta rada grūtības, jo apgādniece neiesniedz nevienu oficiālu dokumentu, kas apliecinātu, ka ģimenes saites ar konkrēto nepilngadīgo personu ir patiesas un faktiskas, lai gan tas ir nepieciešams Direktīvas 2003/86 piemērošanai. Viņas apgalvotā “aizbildnība” pār šo bērnu, šķiet, patiesībā vairāk līdzinās parāzās balstītai brīvprātīgai saistībai uzņemties rūpes par paplašinātās ģimenes locekļa bērna uzturēšanu, izglītību un aizsardzību. Taču šādās situācijās šī bērna interesēs ir jāpārliciecinās, vai viņa bioloģiskie vecāki patiesi ir miruši un viņam ir patiesa ģimenes saite ar apgādnieci, lai izvairītos no bērna pakļaušanas ļaunprātīga aizskāruma vai izmantošanas riskam.

42. Pēc šīs lietas īpatnību uzsvēršanas tagad ir jāpārbauda noteikumi un principi, kas nosaka ģimenes saišu pierādīšanu Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta izpratnē.

B. Noteikumi un principi, kas nosaka ģimenes saišu pierādīšanu Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta izpratnē

43. Direktīvā 2003/86 paredzētās ģimenes atkalapvienošanās procedūrā Savienības likumdevējs nošķir divus ģimenes saišu pierādīšanas režīmus.

44. Pirmais ir trešo valstu valstspiederīgajiem paredzētais vispārējais režīms, kura materiālie nosacījumi ir uzskaitīti šīs direktīvas 5. panta 2. punktā.

45. Šajā normā apgādniekam tiek prasīts pievienot savam pieteikumam pierādījumus par ģimenes saitēm. Tomēr kompetentā valsts iestāde var uzskatīt šos pierādījumus par nepietiekamiem, lai konstatētu šo saišu esamību, un tādējādi var nolemt rīkot pārrunas ar apgādnieku un viņa ģimenes locekļiem, kā arī cita veida izmeklēšanu, ko uzskata par nepieciešamu¹¹. Atbilstoši

10 Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. apsvērumu un 4. panta 2. un 3. punktu dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos attiecībā uz radniekiem augšupējā līnijā, pilngadīgiem neprecētiem bērniem, neprecētiem partneriem, kā arī reģistrētiem partneriem poligāmu laulību gadījumā un ar dažiem nosacījumiem nākamā laulātā vai apgādnieka nepilngadīgiem bērniem.

11 No Komisijas Paziņojuma Padomei un Eiropas Parlamentam par pamatnostādņēm, kā ir piemērojama Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (COM(2014) 210, *final*, turpmāk tekstā – “Pamatnostādnes”), izriet, ka ar katru pieteikumu saistītie pierādījumi un pārrunu vai citas izmeklēšanas “nepieciešamība” ir jānovērtē katrā konkrētajā gadījumā pieteikuma individualizētā pārbaudē (3.2. punkts, 10. lpp.).

Direktīvas 2003/86 16. pantā paredzētajām normām¹² Savienības likumdevējs šādi cīnās pret krāpnieciskiem vai ļaunprātīgiem pieteikumiem par ģimenes atkalapvienošanos, kuru pamatā ir, piemēram, fiktīvas laulības vai arī viltota vai fiktīva paternitāte, paredzot, ka bez oficiālu pierādījumu iesniegšanas tiek veikta arī papildu izmeklēšana, kas ļauj pierādīt, ka pastāv vai nepastāv patiesas ģimenes saites.

46. Otrs ir starptautiskās aizsardzības saņēmējiem paredzēts speciāls režīms, kura materiālie nosacījumi savukārt ir noteikti Direktīvas 2003/86 11. pantā.

47. Šis režīms ļauj garantēt tiesību uz parastu ģimenes dzīvi efektivitāti, apvienojot ģimenes locekļus, kas viņu izcelsmes valstī esošu apstākļu dēļ ir aizbēguši no vajāšanas un būtiska kaitējuma un ir izšķirti piespiedu pārvietošanās vai bēgšanas rezultātā.

48. Ņemot vērā īpašās grūtības, ar kādām viņiem ir jāsastopas, iesniedzot vai apkopojot oficiālus dokumentus savā izcelsmes valstī, saskaņā ar Direktīvas 2003/86 8. apsvērumu un atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai šajā režīmā ir paredzēti ģimenes saišu pierādīšanas nosacījumi, kuriem ir noteikti jābūt “labvēlīgākiem”, lai šīs tiesības īstenotu¹³.

49. Tātad, ja starptautiskās aizsardzības saņēmējs iesniedz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, ir piemērojamas Direktīvas 2003/86 5. panta vispārējās normas, izņemot tad, kad ir piemērojamas šīs direktīvas 11. panta 2. punktā paredzētās speciālās normas.

50. Šajā pēdējā norādītajā pantā ir paredzēti speciālie noteikumi, “ja bēglis nevar uzrādīt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes attiecībām”.

51. Pirmkārt, no Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punkta pirmā teikuma izriet dalībvalstu pienākums ņemt vērā “citus pierādījumus” šo ģimenes saišu esamībai¹⁴. Tie ir jānovērtē saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu¹⁵. Tomēr dalībvalstu novērtēšanas brīvību nevar izmantot tādā veidā, kas apdraudētu Direktīvas 2003/86 mērķi – pielāgot pierādīšanas režīmu, ņemot vērā īpašās grūtības, ar kādām var sastapties starptautiskās aizsardzības saņēmēji. Šiem pierādījumiem tātad ir jābūt reāliem un piemērotiem attiecīgajai situācijai, kādā atrodas konkrētās personas¹⁶.

12 Šīs direktīvas 16. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā ir noteikts, ka dalībvalstis var noraidīt pieteikumu par ieceļošanu vai uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanās nolūkos, ja apgādnieks un viņa/viņas ģimenes loceklis(-ļi) vairs faktiski nedzīvo laulības vai ģimenes dzīvi vai ja konstatē, ka apgādnieks vai neprecēts partneris ir precējies vai viņam/viņai ir stabilas, ilgstošas attiecības ar citu personu. Saskaņā ar šīs normas 2. punktu tās var arī noraidīt šo pieteikumu, ja konstatē, ka ir izmantota nepatiesa vai maldinoša informācija, viltoti vai falsificēti dokumenti, īstenota krāpšana citā veidā vai izmantoti citi nelikumīgi līdzekļi vai ka laulība, partnerība vai adopcija ir noslēgta tikai tādēļ, lai attiecīgā persona būtu tiesīga ieceļot un uzturēties dalībvalstī.

13 Šajā ziņā skat. Komisijas Zaļo grāmatu par Eiropas Savienībā dzīvojošo trešo valstu valstspiederīgo tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (Direktīva 2003/86/EK) (COM(2011) 735, galīgā redakcija), it īpaši 4.2. punktu “Citi ar patvērumu saistīti jautājumi” (7. lpp.), kā arī Pamatošanās, it īpaši 6.1.2. punktu (23. un 24. lpp.). Šajā nozīmē skat. arī ECT spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Mugenzi* pret Franciju (CE:ECHR:2014:0710JUD005270109, 54. punkts).

14 Šis pienākums atbilst arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, skat. ECT spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Tanda-Muzinga* pret Franciju (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, 79. punkts).

15 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 42. un 45. punkts).

16 Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punktu dalībvalstis var rīkot pārrunas ar apgādnieku un viņa/viņas ģimenes locekļiem un veikt citu izmeklēšanu, ko uzskata par vajadzīgu. Pamatošanās 6.1.2. punktā Komisija uzsver, ka “citi pierādījumi” ģimenes saišu noteikšanai var būt rakstiski vai mutiski pieteikuma iesniedzēja paziņojumi, pārrunas ar ģimenes locekļiem vai ārvalstīs veikta situācijas izmeklēšana. Šos paziņojumus var apstiprināt ar tādiem pierādījumiem kā audiovizuāliem materiāliem, lietiskiem pierādījumiem, piemēram, diplomiem, naudas pārskaitījumu apliecinājumiem. Komisija uzsver, ka gadījumā, kad pēc citu veidu pierādījumu pārbaudes joprojām saglabājas nopietnas šaubas vai kad ir būtiskas norādes uz krāpnieciskas rīcības nolūku, kā pēdējo iespēju var izmantot DNS testus, ar ko nevar pierādīt attālu vai atkarīgu ģimenes locekļu radniecību, jo īpaši adopcijas gadījumos (23. lpp.).

52. Otrkārt, no šīs direktīvas 11. panta 2. punkta otrā teikuma tieši izriet, ka “lēmumu par pieteikuma noraidīšanu nevar pamatot tikai ar šādu dokumentāru pierādījumu trūkumu”. Manuprāt, bez šaubām Savienības likumdevējs šeit atsaucas uz oficiāliem dokumentāriem pierādījumiem. Šī tiesību norma saskan ar šo secinājumu iepriekšējo punktu, nosakot skaidru un beznosacījumu aizliegumu, saskaņā ar ko ģimenes saites pierādošu dokumentu trūkums pats par sevi nav iemesls noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos. Šī tiesību norma atbilst arī Eiropas Padomes¹⁷ un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā Komisāra bēgļu jautājumos biroja (UNHCR)¹⁸ ieteikumiem.

53. Tagad šajā lietā uzdotais jautājums ir par to, vai pieteikumā par ģimenes atkalapvienošanos, kuru nepamato oficiāli dokumentāri pierādījumi par ģimenes saitēm, dalībvalsts var noteikt, ka nosacījums Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punktā minēto papildu izmeklēšanas pasākumu veikšanai ir apgādnieka ticams paskaidrojums par iemesliem, kādēļ viņš nevar iesniegt šos dokumentus.

C. Apgādniekam uzliktais pienākums sniegt ticamu paskaidrojumu par ģimenes saites apliecināšanu oficiālu dokumentu neesamību

54. Tiesa ir atzinusi, ka ģimenes locekļiem nav subjektīvu tiesību tikt uzņemtiem dalībvalsts teritorijā un ka, piemērojot Direktīvu 2003/86, dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība, izskatot ģimenes atkalapvienošanās pieteikumus, un tās var izvirzīt nosacījumus šo tiesību izmantošanai¹⁹.

55. Tomēr Tiesa ir arī atzinusi, ka šīs tiesības ir jāinterpretē šauri, jo atļauja ģimenēm atkalapvienoties joprojām ir noteikums, un dalībvalstis to nevar izmantot veidā, kas apdraudētu Direktīvas 2003/86 mērķi²⁰.

56. Šajā gadījumā konkrētajos tiesību aktos noteiktā prasība, lai gan tieši neizriet no Direktīvas 2003/86 teksta, tomēr pilnībā atbilst sadarbībai, kādai ir jāizveidojas starp apgādnieku un kompetento valsts iestādi, lai pārbaudītu bez dokumentāriem pierādījumiem iesniegtu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, un, ja to izmanto saskaņā ar šajā direktīvā minētajām procedūras prasībām, tā ļauj sasniegt tās mērķus, nepārkāpjot starptautiskās aizsardzības saņēmējiem paredzēto speciālo režīmu.

1. Konkrētais pienākums attiecas uz apgādniekam uzlikto pienākumu sadarboties pārbaudē par ģimenes atkalapvienošanās pieteikumu, kas ir iesniegts bez oficiāliem dokumentāriem pierādījumiem

57. Atbilstoši Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punkta un 11. panta 2. punkta tekstam pierādīšanas pienākums vispirms ir uzlikts pieteikuma iesniedzējam. Tieši viņš uzsāk tiesību nodibināšanas procedūru, un tikai viņa rīcībā ir oficiāli dokumentāri pierādījumi, lai pamatotu savus paziņojumus un pierādītu apgalvotās ģimenes saites, no kā galu galā ir atkarīgs viņa pieteikuma iznākums.

58. Savienības likumdevējs arī dalībvalstīm nosaka pienākumu sadarboties. No šīm tiesību normām tādējādi izriet, ka gadījumā, kad starptautiskās aizsardzības saņēmējs nespēj iesniegt ģimenes saites apliecinājošus oficiālus dokumentus, dalībvalstij saskaņā ar Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktu ir jāņem vērā citi šo saišu esamības pierādījumi, un turklāt, piemērojot šīs direktīvas 5. panta 2. punktu, tā var veikt papildu izmeklēšanu, piemēram, pārrunas ar apgādnieku un viņa ģimenes locekļiem un jebkādu citu izmeklēšanu, ko uzskata par nepieciešamu.

17 Šajā ziņā skat. 1999. gada 15. septembrī pieņemto Eiropas Padomes ministru komitejas ieteikumu dalībvalstīm Nr. R(99)23 par bēgļu un citu personu, kam nepieciešama starptautiskā aizsardzība, ģimenes atkalapvienošanos.

18 Šajā ziņā skat. Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra programmas Izpildu komitejas 32. sesijā pieņemtos secinājumus Nr. 24, pieejami šajā interneta vietnē:
<http://www.unhcr.org/publications/legal/41b041534/compilation-conclusions-adopted-executive-committee-international-protection.html>
(43. lpp.).

19 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2006. gada 27. jūnijs, Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 59. punkts), un 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 79. punkts).

20 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

59. Šīs sadarbības ietvaros un tās efektīvai norisei kompetentā valsts iestāde, manuprāt, var prasīt, lai apgādnieks paskaidro iemeslus, kādēļ viņš nevar iesniegt nevienu ģimenes saites apliecinājošu civilstāvokļa dokumentu, un, pēc manām domām, tā var piešķirt īpašu nozīmi šī paskaidrojuma ticamībai.

60. Proti, ja Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktā paredzētā pierādīšanas režīma mērķis faktiski ir noteikt starptautiskās palīdzības saņēmējiem ģimenes saišu pierādīšanu ar vieglākiem noteikumiem, tajā ir jābūt arī viņiem paredzētiem pienākumiem, lai atbilstoši šīs direktīvas 16. pantam novērstu ģimenes atkalapvienošanās procedūras izmantošanu krāpnieciski vai ļaunprātīgi nolūkā izvairīties no noteikumiem par trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos dalībvalstī, vai ļaunprātīgi, pakļaujot bērnus aizskāruma, izmantošanas vai cilvēktirdzniecības riskam²¹.

61. Šādos apstākļos, ja starptautiskās aizsardzības saņēmējs nolemj sākt ģimenes atkalapvienošanās procedūru, lai gan nav ģimenes saites apliecinājošu oficiālu dokumentu, viņam uzliktais pierādīšanas pienākums nozīmē, ka pieteikuma pārbaudei viņam ir jāpaskaidro iemesli, kādēļ viņš nespēj iesniegt šādus dokumentus.

62. Proti, no kompetentās valsts iestādes nevar prasīt, lai tā pārbaudītu šo pieteikumu, veicot papildu izmeklēšanu, lai gan apgādnieks nav iesniedzis nevienu ģimenes saites apliecinājošu civilstāvokļa dokumentu un, neņemot vērā iestādes veiktos pasākumus un viņam piedāvātos līdzekļus, nav sniedzis pieteikumu paskaidrojumu.

63. Tādējādi, lai gan apgādniekam nav jāpierāda ģimenes saišu patiesums ar oficiāliem dokumentiem, viņam tomēr ir jāmēģina pietiekami detalizēti paskaidrot iemeslus, kādēļ viņa rīcībā nevar būt šādu dokumentu. Tas viņam ļauj pierādīt, ka viņa pieteikums ir pamatots, lai gan nav šo dokumentu, un ka tā pārbaudei ir nepieciešama kompetentās valsts iestādes sadarbība, lai varētu apkopot pierādījumus, kas apliecinātu šo saišu esamību²².

64. Ņemot vērā apgādnieka sniegtos paskaidrojumus, kā arī nepieciešamības gadījumā citus saņemtos pierādījumus, kompetentā valsts iestāde tādējādi varēs nošķirt situāciju, kad šis pieteikums ir uzreiz jānoraida, jo tas ir acīmredzami nepamatots vai arī krāpniecisks vai ļaunprātīgs, no tādas, kad apgādniekam ir jāpalīdz, veicot papildu izmeklēšanas pasākumus, jo pastāv nopietni iemesli uzskatīt, ka viņa rīcībā pamatoti nevar būt oficiālu dokumentu.

65. Ir acīmredzami, ka prasībām par apgādnieka sniegtajiem paskaidrojumiem ir jābūt samērīgām, lai viņam neuzliktu nesamērīgu slogu attiecībā pret to, kas ir nepieciešams, lai pierādītu, ka viņam nevar būt [šādu dokumentu].

66. Šo prasību līmenis līdz ar to ir atkarīgs no grūtību rakstura un pakāpes, ar kādām apgādniekam ir konkrēti jāsaskaras, lai iesniegtu oficiālus dokumentus. Tādējādi, lai gan kompetentā valsts iestāde var prasīt detalizētus paskaidrojumus, ja nav strīda, ka apgādnieks var iegūt šos dokumentus, tomēr, manuprāt, tai ir jāpazemina savu prasību līmenis, ja izrādās, ka minēto dokumentu iegūšana ir neiespējama, piemēram, tādēļ, ka apgādnieka izcelsmes valstī civilstāvokli neregistrē vai tā registrēšanai ir būtiski trūkumi.

67. Tagad ir jānorāda, ka tāds pienākums, kāds ir noteikts konkrētajos valsts tiesību aktos, ir starptautiskās aizsardzības pieteikumu pārbaudē paredzētais pienākums.

²¹ Pamatnostādnēs Komisija turklāt ir precizējusi, ka sabiedrības un patieso pieteikumu iesniedzēju interesēs ir svarīgi, lai dalībvalstis stingri rīkotos pret ļaunprātīgu rīcību un krāpšanu saistībā ar Direktīvā 2003/86 paredzētajām tiesībām (skat. it īpaši 7.3. punktu "Ļaunprātīga rīcība un krāpniecība", 27. lpp.).

²² Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalsts var atrasties labākā situācijā nekā pieteikuma iesniedzējs, runājot par piekļuvi noteiktiem dokumentiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 22. novembris, M., C-277/11, EU:C:2012:744, 66. punkts).

2. Konkrētais pienākums attiecas uz pienākumiem, kādi ir uzlikti pieteikuma iesniedzējam starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudē

68. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudes procedūrai un ģimenes atkalapvienošanās pieteikuma procedūrai, protams, ir dažādi mērķi. Pirmās minētās procedūras mērķis ir bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa atzīšana personai, kas ir vajāta vai būtiski aizskarta savā izcelsmes valstī. Otrās procedūras mērķis ir apvienot starptautiskās aizsardzības saņēmēja ģimenes locekļus, kas ir izklīduši piespiedu pārvietošanās vai bēgšanas laikā.

69. Šīm procedūrām tomēr ir kopējas iezīmes saistībā ar pieteikuma iesniedzēja identitāti un viņa ļoti īpašo situāciju, kas nešaubīgi izskaidro, kāpēc Eiropas Cilvēktiesību tiesa atsaucas uz savu judikatūru attiecībā uz to, kā tiek pierādīts vajāšanas risks, atgriežoties izcelsmes valstī (starptautiskās aizsardzības pieteikums), lai noteiktu vajadzīgo pierādīšanas pienākumu un pierādījumu līmeni ģimenes saišu pierādīšanai (ieteikums par ģimenes atkalapvienošanu)²³.

70. Gan vienā, gan otrā procedūrā sadarbības, kādai ir jāizveidojas starp pieteikuma iesniedzēju un kompetento valsts iestādi, pamatā ir vienāds uzskats, proti, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja vai tās saņēmēja rīcībā, ņemot vērā apstākli, ka viņš ir bijis spiests bēgt no savas izcelsmes valsts, nevar būt oficiāli dokumenti, kas apliecina arī viņa identitāti, pilsonību vai arī ģimenes saites.

71. Taču starptautiskās aizsardzības pieteikuma ietvaros Tiesa ir nospriedusi, ka saskaņā ar Direktīvas 2013/32/ES²⁴ 13. panta 1. punktu pieteikumu iesniedzējam ir pienākums sadarboties ar kompetento valsts iestādi, it īpaši, lai noskaidrotu viņa identitāti, viņa pilsonību, kā arī viņa pieteikumu pamatojošos iemeslus, kas, Tiesas ieskatā, nozīmē pienākumu iesniegt, ciktāl tas ir iespējams, prasītos pierādījumus un nepieciešamības gadījumā – prasītos paskaidrojumus un informāciju²⁵. Runa ir par pieteikuma pārbaudei būtiskiem un nepieciešamiem elementiem.

72. Šis pienākums ir saistīts ar Direktīvas 2011/95/ES²⁶ 4. panta 5. punktā noteikto pienākumu attiecībā uz faktu un apstākļu novērtējumu, kāds kompetentajai valsts iestādei ir jāveic, lai pārbaudītu šādu pieteikumu. Šajā pantā ir noteikts, ka, ja daži pieteikuma iesniedzēja paziņojumos norādītie aspekti nav pamatoti ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, šiem aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums, ja pieteikuma iesniedzējs ir pielicis patiesas pūles, lai pamatotu savu pieteikumu, viņš ir sniedzis visas attiecīgās sastāvdaļas un ir sniedzis "pateikumu" pamatojumu attiecībā uz jebkādu citu attiecīgu sastāvdaļu neesamību²⁷, viņa paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un nav pretrunā specifiskai un vispārējai informācijai, kas ir pieejama par viņa pieteikumu.

73. Ņemot vērā visus šos elementus, tādēļ uzskatu, ka Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktu var interpretēt tādējādi, ka kompetentajai valsts iestādei ir tiesības prasīt, lai apgādnieks sniegtu ticamu paskaidrojumu, ja viņš nevar iesniegt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes saitēm.

74. Tomēr šim nolūkam iestādei piešķirtā novērtējuma brīvība ir jāierobežo.

²³ Šajā ziņā skat. ECT, 2014. gada 10. jūlijs, *Tanda-Muzinga* pret Franciju (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, 69. punkts).

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

²⁵ Skat. spriedumu, 2017. gada 14. septembris, K. (C-18/16, EU:C:2017:680, 38. punkts).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

²⁷ Skat. spriedumu, 2018. gada 25. janvāris, F (C-473/16, EU:C:2018:36, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

D. Kompetentajai valsts iestādei uzliktie pienākumi, pārbaudot apgādnieka sniegto paskaidrojumu ticamību

75. Tikai kompetentā valsts iestāde var novērtēt apgādnieka sniegtos paskaidrojumus, uz ko attiecas valsts tiesas kontrole. Tomēr šis pienākums tai ir jāpilda, ievērojot Direktīvā 2003/86, it īpaši tās 17. pantā, noteiktās procesuālās prasības.

76. Tādējādi apgādniekam ir ticami jāpaskaidro iemesli, kādēļ viņš nevar ar oficiāliem dokumentiem apliecināt ģimenes saiti, savukārt kompetentajai valsts iestādei viņa sniegtie paskaidrojumi ir pienācīgi jāpārbauda.

77. It īpaši un saskaņā ar Direktīvas 2003/86 17. pantu²⁸ valsts iestādei ir jāveic individuāls izvērtējums, ņemot vērā ne tikai vispārējo un specifisku informāciju par situāciju apgādnieka izcelsmes valstī, bet arī viņa personību, konkrēto situāciju un īpašās grūtības, ar kurām viņam jāsasopas²⁹.

78. Šī metode ļauj ierobežot novērtējumu, kas joprojām ir subjektīvs, lai gan ir fakti, kam ir jābūt tā pamatā.

79. Pirmkārt, paskaidrojumi par apgādnieka nespēju iesniegt oficiālu ģimenes saiti pierādošu dokumentu ir jānovērtē objektīvi, ņemot vērā gan vispārēju, gan specifisku informāciju par situāciju viņa izcelsmes valstī. Tai ir jābūt būtiskai, objektīvai, uzticamai, precīzai un aktuālai informācijai, kas var būt iekļauta valstu un starptautisko iestāžu, it īpaši Eiropas Padomes vai Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā ietilpstošo iestāžu, sniegtos ziņojumos, kā arī starptautisko tiesu nolēmumos, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos³⁰. Situācijā, kad pieteikumam par ģimenes atkalapvienošanos nav pievienots neviens oficiāls ģimenes saiti apliecinošs dokuments, šai informācijai, kam valstu iestādēm ir pilnīga piekļuve, ir jāļauj novērtēt civilstāvokļa reģistru darbību izcelsmes valstī un it īpaši faktiskos trūkumus, kas skar vai nu atsevišķas šīs valsts teritorijas, vai arī konkrētas personu grupas.

80. Šo metodi Savienības likumdevējs ir izvēlējis starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudei.

81. Tādējādi saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. panta 3. punkta a) apakšpunktu dalībvalstij pieteikuma novērtējums ir jāveic individuāli par katru pieteikuma iesniedzēju, ņemot vērā visus būtiskos faktus, kas attiecas uz izcelsmes valsti, tostarp šīs valsts normatīvos aktus un veidu, kādā tie tiek piemēroti. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. panta 5. punkta c) apakšpunktu pieteikuma iesniedzēja paziņojumu saskaņotība un ticamība ir jānovērtē, ņemot vērā vispārēju un specifisku informāciju, kas ir pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu³¹.

²⁸ Šajā ziņā skat. Komisijas Pamatnostādņu 6.1.2. un 7.4. punktu.

²⁹ Šajā ziņā skat. 2010. gada 4. marta spriedumu *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117), kurā Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2003/86 17. pantam tālād pretrunā ir valsts tiesību akti, ar ko kompetentajai valsts iestādei ir atļauts noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos bez prasītāja situācijas konkrētas pārbaudes. Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka minētajai direktīvai pretrunā ir tādi valsts tiesību akti, kuros ir paredzēts minimālais ienākumu apmērs, par kuru zemāk ikviena ģimenes atkalapvienošanās tiks noraidīta, ciktāl ģimenes atkalapvienošanās pieteikums tiktu noraidīts neatkarīgi no "katra prasītāja situācijas konkrētā vērtējuma" (48. punkts).

³⁰ Šeit atsaukos pēc analogijas uz Tiesas noteiktiem kritērijiem 2016. gada 5. aprīļa spriedumā *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), attiecībā uz informāciju, uz ko valsts iestādēm jāpamatojas, lai novērtētu faktiskos ieslodzījuma sistēmas trūkumus dalībvalstī. Manuprāt, šie kritēriji ir piemērojami *a fortiori*, ja runa ir par valsts civilstāvokļa dienestu darbības vērtējumu.

³¹ Saskaņā ar Direktīvas 2011/95 4. panta 5. punkta c) apakšpunktu, "ja dalībvalstis piemēro principu, saskaņā ar kuru pieteikuma iesniedzēja pienākums ir pamatot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un ja pieteikuma iesniedzēja paziņojumos norādīti aspekti nav pamatoti ar dokumentāriem vai citādiem pierādījumiem, šiem aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums, ja [...] pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un [ja tie] nav pretrunā ar *specifisku un vispārēju informāciju, kas pieejama* par pieteikuma iesniedzēja lietu" (mans izcēlums).

82. Lai kompetentās valstu iestādes ikdienā varētu izpildīt šīs prasības un lai vienādotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas procedūras dalībvalstīs, EASO ir dots uzdevums sagatavot informatīvus ziņojumus ar tematisku izvērtējumu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsts vai reģiona situāciju. Šie ziņojumi tiek sagatavoti, apkopojot “būtisku, uzticamu, precīzu un aktuālu” informāciju par izcelsmes valstīm, izmantojot visus būtiskos informācijas avotus – tostarp no valsts, nevalstiskām un starptautiskām organizācijām³².

83. Šajā lietā valsts sekretārs tādējādi savā novērtējumā ir atsaucies uz Eritrejai veltīta EASO informatīvā ziņojuma sadaļu “oficiālie dokumenti attiecībā uz civilstāvokli”³³.

84. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāpārliciecinās, vai šis pētījums var būt pietiekams informācijas avots šādam novērtējumam, un it īpaši, vai tas ļauj iegūt uzticamu un precīzu informāciju par patieso civilstāvokļa aktu reģistrēšanas situāciju lauku apvidos un/vai apgādnieces izcelsmes teritorijā, par mīršanas apliecību un aizbildnības apliecību izsniegšanu, un ciktāl viņa var konkrēti, piemērojot atbilstošos valsts tiesību aktus, prasīt civilstāvokļa aktus savā izcelsmes valstī vai tās diplomātiskajā pārstāvniecībā.

85. Otrkārt, saskaņā ar Direktīvas 2003/86 17. pantu un Tiesas judikatūru paskaidrojumi par apgādnieka nespēju iesniegt oficiālus ģimenes saites pierādošus dokumentus ir jāizvērtē, ņemot vērā viņa individuālo stāvokli un personisko situāciju. EASO informatīvais ziņojums nevar faktiski aizstāt pieteikuma individuālu pārbaudi, kas ļauj apzināt apgādnieka rīcībā esošās iespējas.

86. Apgādnieka vecums, it īpaši nepilngadība, dzimums, izglītības līmenis, izcelsme un sociālais statuss, kā arī iemesli, kas pamatoja starptautiskās aizsardzības piešķiršanu, un pārdzīvotās traumas tādējādi var būt apstākļi, ko ņem vērā, lai izvērtētu iemeslus, kādēļ viņam nav oficiālo dokumentu, un lai novērtētu grūtību līmeni, ar kādām viņam var būt jāsaskaras.

87. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, secinu, ka Direktīvas 2003/86 11. panta 2. punktam nav pretrunā tādi valsts tiesību akti, kā konkrētie tiesību akti [šajā lietā], ja kompetentā valsts iestāde veic pienācīgu apgādnieka sniegto paskaidrojumu pārbaudi, ņemot vērā ne tikai būtisko vispārējo un specifisko informāciju par situāciju viņa izcelsmes valstī, bet arī viņa īpašo situāciju.

V. Secinājumi

88. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Hārlemā, Nīderlande) uzdoto otro prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas 11. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā valsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem starptautiskās aizsardzības saņēmējam, lai tiktu pārbaudīts viņa pieteikums par ģimenes atkalapvienošanas, ir ticami jāpaskaidro iemesli, kādēļ viņš nevar iesniegt oficiālus dokumentārus pierādījumus par ģimenes saitēm, ciktāl kompetentā valsts iestāde izvērtē šos paskaidrojumus, ņemot vērā ne tikai būtisko vispārējo un specifisko informāciju par situāciju viņa izcelsmes valstī, bet arī viņa īpašo situāciju.

³² Skat. Regulas Nr. 439/2010 4. panta a) un b) punktu.

³³ Skat. atsauci uz šo ziņojumu šo secinājumu 9. zemsvītras piezīmē.